

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання Вченої ради
комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна
навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
27 лютого 2023 року № 4

Введено в дію 27.02.2023
Наказ ректора Хортицької
національної академії
від 27 лютого 2023 № 36/од

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ЛОГОПЕДІЇ**

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 016 Спеціальна освіта, освітня програма «Логопедія»

Запоріжжя
2023

Укладачі:

Бочелюк В.Й., доктор психологічних наук, професор

Жадленко І.О., кандидат педагогічних наук, доцент

Горшкова Г.В., доктор філософії

Рецензент:

Мамічева О.В., доктор психологічних наук, професор, декан факультету спеціальної освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

ЗМІСТ

Пояснювальна	
записка.....	4
Розділ I. Програма фахового випробування з теорії та практики логопедії.....	6
Розділ II. Орієнтовний перелік теоретичних та практичних завдань.....	9
Розділ III. Критерії оцінювання знань вступників	14
Розділ IV. Список рекомендованої літератури.....	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фахове випробування з теорії та практики логопедії містить питання із освітніх компонентів «Педагогіка», «Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта», «Ігри в логопедичній роботі» освітньої програми «Логопедія» спеціальності 016 Спеціальна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Фахове випробування проводиться для вступу на денну форму навчання другого курсу осіб, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста, для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з метою встановлення наявного рівня знань, умінь щодо питань педагогіки та ігрової діяльності дітей дошкільного та шкільного віку з особливими потребами і компетентності майбутніх здобувачів вищої освіти, їх готовності до професійної діяльності.

Фахове випробування проводиться у формі усного екзамену дистанційно в режимі відео-конференції із застосуванням конференц-зв'язку Zoom.

В ході фахового випробування абітурієнти мають відповісти на два теоретичних запитання та виконати одне практичне завдання.

Зміст завдань в повній мірі відповідає програмним вимогам, які висуваються до підготовки фахівців за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, освітньої програми «Логопедія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Питання складені з урахуванням вимог до професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів за змістом освітніх компонентів «Педагогіка», «Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта» та «Ігри в логопедичній роботі».

При розгляді теоретичних питань вступнику необхідно продемонструвати: повноту та структурованість знання навчального матеріалу із навчальних дисциплін; ґрунтовний аналітичний виклад навчального матеріалу, уміння наводити аргументи та приклади при доведенні наведених теоретичних положень; чіткість, лаконічність, логічність та послідовність відповідей на поставлені питання.

Вступник має виявити системні знання з таких питань, як: знання предмету, принципів та методів педагогіки як науки; її зв'язок з іншими науками, предметів вивчення її основних галузей; визначення понять «дидактика», «педагогічні категорії», «ігрова діяльність», «дидактична гра», «будівельна гра», «сюжетно-рольова гра», «творча гра»; їх функцій та структури згідно з віковими та мовленнєвими особливостями.

При виконанні практичних завдань вступник повинен продемонструвати здатність до застосування теоретичних положень при розв'язанні завдань практичного характеру, а саме до:

- вміння використовувати теоретичні знання та практичні навички з педагогіки та ігрової діяльності дітей з порушеннями мовлення;
- вміння аналізувати науково-методичну літературу з питань педагогіки та проблематики порушень мовлення;
- вміння добирати логопедичні ігри відповідно до віку дітей;
- здатності диференціювати логопедичні ігри згідно педагогічною класифікацією ігор;
- здатності використовувати знання, уміння і навички з педагогіки в професійній діяльності;

Критерії оцінювання знань абітурієнтів на фаховому випробуванні визначаються за шкалою ЄКТС.

РОЗДІЛ І. ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ З ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ЛОГОПЕДІЇ

Тема 1. Предмет і завдання педагогіки. Основні педагогічні категорії. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Система педагогічних наук

Предмет педагогіки як науки і як навчальної дисципліни. Виникнення і розвиток педагогічної науки і практики. Основні педагогічні категорії: виховання і навчання та їх характеристики, методологічні основи педагогіки. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Система педагогічних наук. Процес виникнення і розвитку системи педагогічних наук. Сучасні освітні парадигми і концепції.

Тема 2. Загальні закономірності розвитку особистості

Поняття: процес, розвиток, особистість, розвиток особистості, формування особистості. Рівні розвитку особистості: зона актуального розвитку і зона найближчого розвитку. Вікова періодизація розвитку особистості. Сенситивні періоди розвитку дитини.

Тема 3. Дидактика як наука і навчальний предмет. Дидактичні системи. Цілі та види (типи) навчання. Принципи і правила навчання

Поняття «дидактика», об'єкт, предмет, актуальні завдання. Сутність навчання і його методологічна основа. Двосторонній характер навчання. Функції навчання (освітня, розвивальна, виховна).

Поняття дидактичної системи. Її структура, цілісність. Види навчання: догматичне, пояснювально-ілюстративне, проблемне, модульно-розвивальне, ігрове, їх характеристика, переваги, недоліки. Мотиви навчання: соціальні, спонукальні, пізнавальні, професійно-ціннісні, меркантильні. Принципи навчання.

Тема 4. Наукові основи технологій, форм, методів, засобів навчання

Поняття «технологія навчання». Основні сучасні дидактичні технології, традиційні і інноваційні. Сутність методів і засобів навчання. Класифікація методів навчання та їх характеристика. Вибір технологій, форм, методів і засобів навчання.

Тема 5. Загальні основи теорії виховання. Види виховання

Сутність і завдання виховання. Закономірності виховного процесу. Функції виховання (виховна, розвивальна, організаторська). Принципи

виховання. Поняття «соціалізації» особистості.

Види виховання. Поняття і сутність національно-патріотичного виховання. Зміст, форми і методи національно-патріотичного виховання в школі. Трудове, екологічне, естетичне, правове, фізичне виховання,

Тема 6. Зміст виховання. Виховання і самовиховання у цілісному педагогічному процесі

Поняття «зміст виховання». Вихідні положення виховного процесу. Виховання як процес підготовки учнів до виконання основних соціальних ролей (працівник, громадянин, сім'янин). Форми активного виховання. Поняття «виховання», «самовиховання», їх сутність., характеристика змісту. Показники високого рівня сформованості самовиховання.

Тема 7. Технології, методи і форми виховання. Виховна робота з «особливими дітьми»

Поняття «метод», «прийом», «технологія виховання» . Умови вибору методів виховання. Класифікація і характеристика методів виховання. Форми виховання: індивідуальна, групова, колективна. Технологія виховання. Поняття «особливі діти», «складні життєві обставини». Особливості організації виховного **середовища для дітей і підлітків з особливими освітніми потребами.**

Тема 8. Теорія ігрової діяльності

Роль та значення ігор в логопедичній роботі. Функції гри. Теорії походження гри та сучасні дослідження ігрової діяльності. Класифікація дитячих ігор. Дитяча іграшка в логопедичній роботі: особливості підбору, класифікація. Етапи розвитку ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Тема 9. Характеристика ігрової діяльності дітей з порушеннями мовлення

Особливості організації ігрової діяльності дітей із мовленнєвою патологією. Принципи підбору й організації ігор в логопедичній роботі. Види і форми ігор для дітей дошкільного віку з порушеннями розвитку мовлення. Нетрадиційні ігрові методи в логопедичній роботі.

Тема 10. Особливості використання ігор в логопедичній роботі

Творчі ігри: класифікація, характеристика, організація. Використання творчих ігор в логопедичній роботі. Дидактичні ігри, їх класифікація, характеристика, організація. Використання дидактичних ігор в логопедичній роботі. Рухливі ігри: характеристика, організація. Використання рухливих ігор

в логопедичній роботі.

Тема 11. Особливості підбору і використання ігор для розвитку психічних процесів

Ігри, спрямовані на розвиток уваги (розвиток концентрації уваги, підвищення обсягу уваги, тренування розподілу уваги, розвиток навички переключення). Розвиток пам'яті у грі. Розвиток мислення ігровими засобами. Ігри, спрямовані на розвиток уяви. Розвиток сприйняття у грі.

Тема 12. Гра, її місце та значення в корекційній роботі із дітьми із порушеннями мовлення.

Сучасні класифікації ігор. Режисерські, сюжетно-рольові, театралізовані, дидактичні, рухливі ігри, ігри з будівельним матеріалом та їх характеристика. Корекційне значення гри. Можливості використання ігор в корекційній роботі. Гра, як засіб діагностики психічного розвитку дитини. Ігрова терапія як засіб психокорекції, історія її становлення. Ігрове корекційне заняття, його структура, прийоми проведення. Ігрова кімната, вимоги до її обладнання.

РОЗДІЛ II. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Теоретичні завдання:

1. Схарактеризуйте предмет педагогіки як науки і навчальної дисципліни.
2. Дайте визначення і характеристику основним педагогічним категоріям (освіта, навчання, виховання).
3. Проаналізуйте зв'язки педагогіки з іншими науками.
4. Схарактеризуйте систему педагогічних наук.
5. Проаналізуйте підходи до вікової періодизації розвитку особистості.
6. Дайте визначення і проаналізуйте поняття «дидактика», її об'єкт, предмет та актуальні завдання.
7. Схарактеризуйте структуру сучасної дидактичної системи.
8. Проаналізуйте діяльність видатних українських педагогів, освітніх діячів (на конкретному прикладі).
9. Проаналізуйте основні принципи навчання.
10. Проаналізуйте мотиви навчання.
11. Дайте визначення і характеристику поняття «форма організації навчання».
12. Проаналізуйте і надайте характеристику класно-урочній формі навчання.
13. Визначте сутність методів і засобів навчання та критерії їх вибору для освітнього процесу.
14. Проаналізуйте типи уроків та їх структуру.
15. Схарактеризуйте підготовку і проведення комбінованого уроку.
16. Схарактеризуйте позаурочні форми навчання.
17. Схарактеризуйте сутність і завдання виховання.
18. Надайте визначення і схарактеризуйте принципи виховання.
19. Схарактеризуйте поняття «соціалізації» особистості.
20. Схарактеризуйте поняття «виховання», «самовиховання», їх сутність та зміст.
21. Схарактеризуйте види виховання.
22. Схарактеризуйте форми виховання: індивідуальну, групову, колективну.
23. Проаналізуйте методи виховання.
24. Проаналізуйте особливості організації виховного середовища для дітей і підлітків з особливими освітніми потребами.

25. Схарактеризуйте права і обов'язки здобувачів освіти і батьків учнів.
26. Схарактеризуйте роль та значення ігор в логопедичній роботі.
27. Визначте та опишіть функції гри.
28. Схарактеризуйте теорії походження гри та сучасні дослідження ігрової діяльності.
29. Схарактеризуйте класифікацію дитячих ігор.
30. Розкрийте сутність дитячої іграшки в логопедичній роботі: особливості підбору, класифікація.
31. Проаналізуйте етапи розвитку ігрової діяльності дітей дошкільного віку.
32. Схарактеризуйте особливості організації ігрової діяльності дітей із порушеннями мовлення.
33. Проаналізуйте принципи підбору й організації ігор в логопедичній роботі.
34. Схарактеризуйте види і форми ігор для дітей з порушеннями мовлення.
35. Схарактеризуйте нетрадиційні ігрові методи в логопедичній роботі.
36. Схарактеризуйте творчі ігри: класифікація, характеристика, організація.
37. Схарактеризуйте дидактичні ігри: класифікація, характеристика, організація.
38. Схарактеризуйте рухливі ігри: характеристика, організація. Використання рухливих ігор в логопедичній роботі.
39. Схарактеризуйте ігри, спрямовані на розвиток уваги (розвиток концентрації уваги, підвищення обсягу уваги, тренування розподілу уваги, розвиток навички переключення).
40. Схарактеризуйте розвиток пам'яті у грі.
41. Схарактеризуйте розвиток мислення ігровими засобами.
42. Схарактеризуйте ігри, спрямовані на розвиток уваги.
43. Схарактеризуйте розвиток сприйняття у грі.
44. Розкрийте сучасні класифікації ігор.
45. Схарактеризуйте режисерські, сюжетно-рольові, театралізовані, дидактичні, рухливі ігри, ігри з будівельним матеріалом та їх характеристика.
46. Розкрийте корекційне значення гри та можливості використання ігор в корекційній роботі.
47. Схарактеризуйте гру, як засіб діагностики психічного розвитку дитини.

48. Розкрийте сутність ігрової терапії як засобу психокорекції, історію її становлення.
49. Схарактеризуйте ігрове корекційне заняття, його структура, прийоми проведення.
50. Опишіть ігрову кімнату, схарактеризуйте вимоги до її обладнання.
51. Наведіть приклади сюжетно-рольової, дидактичної та рухливої гри (назва, правила гри тощо).
52. Наведіть приклади трьох дидактичних ігор для дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями мовлення і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
53. Наведіть приклади трьох дидактичних ігор для дітей середнього дошкільного віку з порушеннями мовлення і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
54. Наведіть приклади трьох дидактичних ігор для дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
55. Наведіть приклади трьох дидактичних ігор для дітей молодшого шкільного віку і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
56. Розробіть план ігрового заняття.
57. Наведіть приклади трьох ігор, спрямованих на розвиток уваги дітей дошкільного віку, і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
58. Наведіть приклади трьох ігор, спрямованих на розвиток уваги дітей молодшого шкільного віку, і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
59. Наведіть приклади трьох ігор, спрямованих на розвиток уяви, і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
60. Наведіть приклади двох творчих ігор і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
61. Наведіть приклади трьох рухливих ігор і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
62. Наведіть приклади декількох нетрадиційних ігрових методів та доцільність їх використання в логопедичній роботі.
63. Визначте мету дидактичної гри «У кухонній шафі».
64. Наведіть три приклади інноваційних технологій навчання .
65. Визначте мету дидактичної гри «Що ми знаємо про одяг».
66. Наведіть приклади сприятливих умов для виховання особистості.
67. Розробіть хід дидактичної гри «Добре взуття для Марійки».

68. Розробити дидактичну гру за темою «Добре взуття для Софійки».
69. Наведіть приклади трьох конструктивних ігор і розкрийте їх сутність та доцільність використання в логопедичній роботі.
70. Оберіть правильну відповідь стосовно структури дидактичної гри.
71. Доберіть дві дидактичні гри з розвитку словника дітей молодшого дошкільного віку.
72. Доберіть дві дидактичні гри для розвитку словника дітей середнього дошкільного віку.
73. Доберіть дві дидактичні гри для розвитку словника дітей старшого дошкільного віку.
74. Доберіть сюжетно-рольову гру з лексичної теми «Професії» для дітей середнього дошкільного віку.
75. Доберіть сюжетно-рольову гру з лексичної теми «Транспорт» для дітей старшого дошкільного віку.

Матеріал для практичних завдань:

До питання № 63. Дидактична гра «У кухонній шафі»

Визначити мету дидактичної гри

Мета:

Матеріал: столовий та чайний посуд, 2 іграшкових столи, ведмедик, лялька.

Хід гри

Вихователь пропонує дітям допомогти ведмедикові Мишкові та ляльці Оленці.

Педагог. Ведмедик «зібрався готувати обід», а лялька «запросила подружок на чай». Але вони не знають, який їм посуд слід узяти в кухонній шафі.

Діти по черзі розставляють потрібний посуд, називають його та розповідають про його призначення.

До питання №65. Дидактична гра «Що ми знаємо про одяг»

Визначити мету дидактичної гри

Мета:

Матеріал: предметні картинки із зображенням одягу, ігровий куточок «Магазин».

Хід гри

Педагог пропонує «завітати до магазину», щоб придбати новий одяг. Роль «продавця» спочатку виконує педагог, а потім діти. Для того щоб

придбати потрібний одяг, покупцеві слід назвати його та описати його (якого він кольору, для чого потрібен, у яку пору одягають тощо).

До питання №67. Дидактична гра «Добре взуття для Марійки»

Розробити хід дидактичної гри

Мета: активізувати словник з теми «Взуття», закріпити знання про те, що взуття існує для різних сезонів, буває чоловічим та жіночим; розвивати уважність; виховувати дбайливе ставлення до взуття та охайність.

Матеріал: предметні картинки із зображенням взуття, лялька Марійка.

Хід гри

Педагог пропонує допомогти ляльці Марійці «зібратись» до дитячого садка. Про одяг вона вже все знає, а про взуття – ще ні. На полицях (мольберті) знаходиться взуття для всієї родини. Про це взуття слід розповісти Марійці (чоловіче чи жіноче взуття, для кого воно призначено, у яку пору носять). Те, що призначено для Марійки, потрібно покласти перед лялькою, а решту взуття – скласти в коробку.

РОЗДІЛ III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Результати складання фахового випробування із теорії та практики логопедії оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів.

В основу критеріїв оцінювання відповідей фахового випробування покладена повнота і правильність відповіді на теоретичні та практичні питання.

Кожен варіант білету містить три завдання:

1 і 2 завдання – надати відповіді на питання теоретичного характеру;

3 завдання – продемонструвати здатність до застосовування теоретичних положень при розв’язанні завдань практичного характеру.

Прохідний бал за іспит дорівнює 130 балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати абітурієнт за кожним запитанням дисципліни складає:

1 запитання – 35 балів

2 запитання – 35 балів

3 запитання – 30 балів

Оцінювання знань вступників оцінюється на підставі наступних критеріїв:

5-бальна шкала оцінювання			
2 (незадовільно)	3 (задовільно)	4 (добре)	5 (відмінно)
200-бальна шкала оцінювання			
100-129	130-160	161-179	180-200
Критерії оцінювання знань			
- теоретична неправильність викладу навчального матеріалу;	- неповнота викладу теоретичного матеріалу, порушення його структурованості;	- теоретична правильність, але не вичерпність відповідей на поставлені запитання;	- повнота та структурованість знання навчального матеріалу;
- помилковість аргументації при викладі основних положень навчального матеріалу;	- недостатність аргументації при викладі основних положень навчального матеріалу;	- аналітичний виклад навчального матеріалу;	- ґрунтовний аналітичний виклад навчального матеріалу;
- відсутність чіткості, лаконічності, логічності та послідовності відповідей на поставлені питання;	- порушення чіткості, лаконічності, логічності та послідовності відповідей на поставлені питання;	- окремі порушення чіткості, лаконічності, логічності та послідовності відповідей на поставлені питання;	- чіткість, лаконічність, логічність та послідовність відповідей на поставлені питання;
- відсутність відповіді на	- помилковість застосовування	- часткове застосовування	- застосовування теоретичних

завдання практичного характеру.	теоретичних положень при розв'язанні завдань практичного характеру.	теоретичних положень при розв'язанні завдань практичного характеру.	положень при розв'язанні завдань практичного характеру.
---------------------------------------	---	---	--

Якщо абітурієнт під час вступного випробування набрав від 100 до 129 балів, то дана кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до Хортицької національної академії.

Оцінювання рівня знань вступників проводиться кожним із членів екзаменаційної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань вступників виводиться за результатами обговорення членами екзаменаційної комісії.

РОЗДІЛ IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Вульфів Б. З. Педагогіка. URL : <https://stud.com.ua/46706/pedagogika/pedagogika> (дата звернення : 23.05.2023).
2. Картотека «Дидактичні ігри для дошкільнят (середньо-старша група)». *Всеосвіта* : вебсайт. URL : <https://vseosvita.ua/library/kartoteka-didacticni-igri-dla-doskilnat-seredno-starsa-grupa-277678.html> (дата звернення : 12.05.2023).
3. Рібцун Ю. В. Корекційно-розвиткова складова у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Освіта осіб з особливими потребами: виклики сьогодення* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (21 червня 2018 р.). Київ : ТОВ «Задруга», 2018. С. 83–87.
4. Рібцун Ю. В. Допитливі співрозмовники. Програми з корекційно-розвиткової роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (1-4 класи). Київ, 2018. 83 с.
5. Рібцун Ю. В. Сходінками правильного мовлення : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 240 с.
6. Рум'янцева І. В., Райчук М. І. Роль та значення гри у логопедичній роботі. Харків : Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/a6c5dd2e-2939-43bc-974f-194c7973c4a2> (дата звернення : 18.05.2023).
7. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник Київ : Академвидав, 2018. 408 с.
8. Чепка О. Ігри в логопедичній роботі. URL : <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/6013/1/Ігри%20в%20логопед%20роботі.pdf> (дата звернення : 18.05.2023).

Додаткова

1. Виховне значення творчої гри. *Ukped* : вебсайт. URL : <https://ukped.com/materialy/teoriia-vykhovannia/5235-vykhovne-znachennia-tvorchoi-hry.html> (дата звернення : 16.05.2023).
2. Дидактика початкової освіти : онлайн-підручник. URL : <http://psih.pp.ua/didaktika-pochatkovoyi-shkoli-pidruchnik-onlayn.html> (дата звернення : 14.05.2023).
3. Коджаспірова Г. М. Педагогіка. URL : <https://stud.com.ua/46363/pedagogika/pedagogika> (дата звернення : 16.05.2023).
4. Творчі ігри для дошкільників. *Педрода* : вебсайт. URL : <https://oplatforma.com.ua/article/2286-tvorch-gri-dlya-dtey> (дата звернення : 16.05.2023).